

Đại biểu Quốc hội đề xuất cần cơ chế giữ gìn văn hoá từ cộng đồng và nghệ nhân

13:08 22/04/2026

Để văn hóa truyền thống thực sự là nền tảng tinh thần và động lực phát triển, các chính sách phải hướng đến chủ thể là cộng đồng và nghệ nhân, đồng thời giải quyết bài toán sinh kế bền vững.



Đại biểu Dương Mạc Kiên kiến nghị bổ sung tầng chính sách riêng cho văn hóa dân tộc thiểu số từ hỗ trợ ngôn ngữ, chữ viết, nghi lễ, dân ca, nghề thủ công đến số hóa khẩn cấp và truyền dạy trong cộng đồng.
(Ảnh: Minh Sơn/Vietnam+)

Sáng 22/4, thảo luận tại hội trường về dự thảo Nghị quyết của Quốc hội về một số cơ chế, chính sách đột phá phát triển văn hóa Việt Nam, nhiều đại biểu cùng chung một trăn trở làm sao để văn hóa, đặc biệt là văn hóa các dân tộc thiểu số không chỉ được "giữ" mà còn "sống" được cùng cộng đồng, tạo sinh kế bền vững cho chính chủ thể sáng tạo ra nó.

Ba điểm sáng và những khoảng trống nguyên tắc

Phát biểu tại phiên thảo luận, đại biểu Dương Mạc Kiên, Đoàn Đại biểu Quốc hội tỉnh Cao Bằng ghi nhận dự thảo có ba điểm nổi bật: nhìn nhận văn hóa vừa là nền tảng tinh thần, vừa là nguồn lực phát triển; bước đầu hình thành cơ chế chính sách tương đối đồng bộ; và dành vị trí riêng cho văn hóa dân tộc thiểu số, nghệ thuật truyền thống, bảo vật quốc gia, cùng các chính sách ưu tiên cho vùng biên giới, hải đảo, miền núi.

Tuy nhiên, đại biểu thẳng thắn chỉ ra dự thảo thiếu điều khoản khái quát về nguyên tắc phát triển văn hóa. "Dự thảo đi khá nhanh vào các cơ chế cụ thể nhưng thiếu nền tảng nguyên tắc chuẩn như bảo tồn đi trước khai thác đối với di sản, cộng đồng là chủ thể văn hóa, tiếp cận công bằng giữa vùng thuận lợi và vùng khó khăn", ông phân tích.

Việc thiếu khung nguyên tắc dễ khiến nghị quyết nghiêng về cơ chế ưu đãi hơn là định hướng phát triển. Bên cạnh đó, dự thảo chưa làm rõ cộng đồng được hưởng lợi bằng cơ chế nào? tỷ lệ tái đầu tư là bao nhiêu?, nghệ nhân nắm giữ tri thức bản địa được hỗ trợ trực tiếp ra sao?

Đại biểu Dương Mạc Kiên kiến nghị bổ sung cơ chế chia sẻ lợi ích cho cộng đồng, khung hỗ trợ tối thiểu trên toàn quốc cho nghệ nhân thay vì chỉ giao địa phương bố trí ngân sách. Bên cạnh đó, dự thảo cần bổ sung tăng chính sách riêng cho văn hóa dân tộc thiểu số từ hỗ trợ ngôn ngữ, chữ viết, nghi lễ, dân ca, nghề thủ công đến số hóa khẩn cấp và truyền dạy trong cộng đồng.

"Muốn giữ tiếng chiêng ngân, phải giữ được cái bụng ấm"

Tại Quốc hội, đại biểu Y Bhen Kđoh, Đoàn Đại biểu Quốc hội tỉnh Đắk Lắk đưa ra hình ảnh giàu sức nặng: "Muốn giữ tiếng chiêng ngân phải giữ được cái bụng ấm. Bảo tồn văn hóa phải bắt đầu từ việc bảo đảm đời sống cho chủ thể sáng tạo".



Đại biểu Quốc hội tỉnh Đắk Lắk Y Bhen KĐoh phát biểu. (Ảnh: An Đăng/TTXVN)

Theo đại biểu Y Bhen Kđoh, thực tế nhiều nghệ nhân rất tâm huyết nhưng đời sống khó khăn, không thể toàn tâm "giữ lửa" văn hóa. Do đó, chính sách đãi ngộ không nên chỉ dừng ở trợ cấp tài chính mà cần hỗ trợ tư liệu sản xuất, sinh kế đặc thù cho nghệ nhân vùng khó khăn.

Đồng tình, đại biểu Hoàng Ngọc Định (Đoàn Tuyên Quang) nhận định: "Nơi nào giữ được bản sắc văn hóa thì nơi đó phát triển du lịch bền vững hơn và tạo được sinh kế cho người dân".

Tuy nhiên, công tác bảo tồn văn hóa dân tộc thiểu số đang đứng trước nguy cơ mai một: chữ viết một số dân tộc ít người sử dụng, đội ngũ nghệ nhân cao tuổi, việc truyền dạy trong cộng đồng chưa có cơ chế hỗ trợ ổn định. Nhiều thiết chế văn hóa cơ sở được đầu tư nhưng hoạt động chưa thường xuyên, chưa thực sự trở thành không gian nuôi dưỡng đời sống văn hóa.

Đại biểu đề nghị Điều 6 của dự thảo cần làm rõ theo hướng ưu tiên bảo tồn tiếng nói, chữ viết và giá trị văn hóa truyền thống đặc trưng của dân tộc thiểu số; Nhà nước có chính sách hỗ trợ hoạt động truyền dạy nghệ thuật dân gian tại cộng đồng. "Đây là nội dung kiên quyết phải có để đảm bảo tính liên tục của văn hóa", ông nhấn mạnh.

Về thiết chế văn hóa cơ sở, đại biểu đề nghị liên thông Điều 5 và Điều 6 theo hướng đây là không gian sinh hoạt, thực hành và truyền dạy văn hóa, khuyến

khích giao cộng đồng dân cư trực tiếp quản lý, vận hành; đồng thời gắn bảo tồn văn hóa dân tộc thiểu số với du lịch cộng đồng để tạo sinh kế bền vững". Chỉ khi người dân có thu nhập từ hoạt động văn hóa, họ sẽ chủ động gìn giữ giá trị văn hóa," đại biểu khẳng định.

Ưu tiên nguồn lực cho những giá trị có nguy cơ mai một



Bộ trưởng Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch Lâm Thị Phương Thanh phát biểu giải trình, làm rõ một số vấn đề đại biểu Quốc hội nêu. (Ảnh: An Đăng/TTXVN)

Phát biểu tiếp thu, Bộ trưởng Bộ Văn hóa-Thể thao và Du lịch Lâm Thị Phương Thanh cho biết các cơ chế bảo tồn văn hóa dân tộc thiểu số, nghệ thuật dân gian là điểm mới được bổ sung trong quá trình xây dựng dự thảo. Các chính sách được thiết kế theo hướng ưu tiên nguồn lực cho những giá trị có nguy cơ mai một.

Bộ trưởng cam kết tiếp thu các ý kiến về tiếng nói, chữ viết của các dân tộc, cũng như đề xuất của về bảo tồn các công trình kiến trúc mang đậm bản sắc Việt Nam từ đình, chùa ở nông thôn, thành thị đến nhà rông Tây Nguyên.

Cơ quan soạn thảo cũng đã xây dựng cơ chế đặc thù phát triển không gian bảo tồn văn hóa làng, bản, buôn truyền thống gắn với du lịch. Đề xuất về truyền dạy nghệ thuật truyền thống trong nhà trường sẽ được nghiên cứu tiếp thu.

Theo TTXVN